

Kő-Szabó Imre

Elnyújtott sípszó

A három személykocsiból és egy 325-ös sorozatszámú gőzmozdonyból álló szerelvény Dalabból Rét községig közlekedett. Menetrend szerint, mindennap. Ez egy szárnyvonal volt, Dalabból 15 óra 40-kor indultak, és közben két falu, Kávás és Becsi érintésével értek Rétre. A menetidő nem volt több harmincöt percnél. Kiss János ötvenéves mozdonyvezető már tíz éve szolgált mostani váltótársával, Sebes Ferencsel ezen a kis gőzösön. Előtte bent a városban, a nagy pályaudvaron dolgozott, egy hasonló tolatómozdonyon. Onnan néha, főleg a nyári szabadságolások idején, elrángatták, nagyobb mozdonyokra. Egyszer két hétig vezetett egy 424-es mozdonyt, Budapest és Békéscsaba között. Az nagy élmény volt számára, meg szakmai kihívás is. Mert mozdony és mozdony között azért van különbség, ezt megtapasztalta. – A nők sem egyformák! – mondta mindig, ha erről a kiruccanásról faggatták. A mai, pénteki indulásra felkészültek Sebes Ferenc fűtővel. Sebes nem volt több harmincévesnél, nem akart ő vasutas lenni, itt volt csak meló, elvállalta. Először nem tetszett, mert piszkos, szénporos, gázos, füstös lett mindene. Aztán egy idő után, ha nem érezte ezt a szagkavalkádot, már hiányzott neki. Meg azt szerette, ha megpakolta a kazánt szénnel, égett rendesen, volt gőz bőven és füst a levegőben, kikönyökölve a mozdonyból, élvezte az elsuhanó tájat. Szabadnak érezte magát. Kiss Jánossal alkottak egy párt, ki is jöttek egymással, még hangos szó sem volt köztük sohasem. Mindenki tudta a dolgát, nem kellett arra figyelmeztetni. Kiss János indulás előtt nézte a zsebóráját, melyet egy fémláncon a mozdony oldalsó ablakának a görbölőjére szokott felakasztani. Az óra itt himbálózott, régi jószág volt, Kiss szerette, mert rugós szerkezete megbízhatóan vitte körbe-körbe a mutatókat és mutatta az időt pontosan, amely a vasútnál létfontosságú volt. A vasút egy egyszerű logikával felépített rend szerint működött. A fővonalakon közlekedtek a gyorsvonatok, elvéve egy-két személy. Aztán ezekhez kapcsolódtak jobbra-balra leágazásokból a szárnyvonalak. Így csatlakoztak egymáshoz a vonatok, melyek percnyi pontossággal közlekedtek. A mai napon is, mert a vonatnak a megadott időben kellett elindulnia, meg egy szomorú esemény is kísérté útjukat, ma 16 órakor temetik Decsiben Ellenbach Pál vasutas forgalmista kollégájukat, és ők abban az időben pont a temető mellett haladnak el szerelvényükkel. Nem lehetnek ott a temetésen, mert a szolgálat, az szolgálat, a vonatközlekedés meg nem állhat le. Ellenbach Pál forgalmi szolgálattevő volt Decsiben. A szívével voltak gondok, alig múlt ötvenéves, amikor a baj érte, felesége és két gyermeke gyászolja. Jó kolléga volt, megbízható, szerették őt, mindig számíthattak rá. A MÁV saját halottjának tekintette, vállalta a temetéssel járó költségeket, szervezéseket.

A véletlen hozta, mert az életben sok véletlen kíséri az ember útját, hogy az útba eső Kávás községben is temetésre készültek. Ugyanebben az időben temették Tóth Mari nénit, aki egyedül élt egy régi házban, hozzátartozója nem volt. A napokban töltötte a hetvenkilencedik születésnapját. Mondta is, hogy

jövőre, a nyolcvanadikon, majd csapnak egy kis búcsúmulatságot, mert az már rég volt az életében. – Azt az egy évet már kibőjtölöm valahogy! – mondta. – Mert az szép kerek szám lesz! – Aztán a sors közbeszólt, az Úr magához szólította. Így szomorú délutánnak mutatkozott ez az idő, Kávás községben is, meg Decsiben is.

A 3127-es szerelvény, mert minden vonatnak pontos száma van, ott toporzékolt, indulásra várva Dalab község három sínpárból álló pályaudvarán. Az indulási erő abból fakadt, hogy ilyenkor Sebes Ferenc jól megrakta a kazánt. A gőz feszítette a csöveket, szinte kitörni készült, hatalmas erővel, de ezt csak úgy tehette, ha Kiss János mozdonyvezető elfordította a vesztínget, így adott utat a gőznek, amely pedig befogott erejével tolt a kerekre szerelt csatlókat, elindítva a mozdonyt. Megkapták a jelet az indulásra, Kiss előretolta az indítókart. A kicsapódó gőz körbefogta a 325-ös mozdony fekete acéltestét. Nagyon szusszantott, a kéményen feltört a füst, és szép lassan elindult a vonat. Az óra pontosan 15,40-et mutatott.

Athaladtak a váltókon és már kint is voltak a nyílt pályán. A vonat elérte utazósebességét, amely nem volt nagyobb olyan óránkénti negyven kilométernél. Ez az a sebesség, amikor már nem lehet felugrani a vonatra, mert túl gyors. Leugrani sem lehet, mert már nem biztonságos. Az ennél nagyobb sebességet pedig már a pálya sem bírná el, meg a vonatkocsik is nagyobb lendülettel bukdácsolnának az öreg síneken. Így zakatoltak, egyenletes lendülettel. A sínek mellett szántóföldek. Mindkét oldalon kukorica, éréshez közeledve, így szeptember közepén. A zöld levelek szélei már barnába hajlottak. Sebes Feri ott könyökölt a mozdony bal oldali ablakában. Nézte a kukoricasorokat, melyek egymáshoz közeli párhuzamosságukban, a szemmel már nem követhető tábla végéig futottak. Próbált köztük végignézni, de nem sikerült, olyan gyorsan nem tudta a szemét a sorok között végigvezetni, hogy a végére érjen, mert ebből a sebességből újabb sorközök következtek. Ahogy így játszadozott, ő hallotta meg először a távoli harangszót, amelyet Kávás templomtornyából erre hozott a szél. Mondta is Kiss mozdonyvezetőnek: – Temetésre harangoznak! – A vonat a temetőhöz ért, látni lehetett a gyászolókat, ahogy körbefogták a kiásott sírgödört, a mellé tett koporsót, Tóth Mari néni földi maradványaival, az éppen szertartását végző papot, ahogy a tömjénes füstölőt lendítette oldalra. Kiss János nem szólt egy szót sem, csak meghúzta a vonat sípját kinyitó függőkart. A kitörő gőz a szerkezetben nem sípoló hangot keltett, inkább egy fájdalmas felkiáltást. Lehetett látni, hogy a gyászolók egy pillanatra a tekintetüket a sípoló vonat felé fordítják, mintha azt mondanák: – Köszönjük! – Kiss János pedig, amikor levette kezét a függőkarról, annyit mondott: – Nyugodjon békében!

A vonat továbbment, majd pontosan 15,50-kor, menetrend szerint, elérte Kávás község megállóját. Nagy szusszanásokkal fékezett, megvárta, amíg az utasok le- és felszálltak. A kalauz sípolt, és ugyanilyen szusszanások közepette továbbment. Becsí állomáson 16 órakor álltak meg. A forgalmi irodából, a több éve megszokott Ellenbach Pál helyett, aki a közeli temetőben várta kiterítve, hogy testét az elkövetkező percekben visszaadják az anyaföldnek – porból letünk, porrá leszünk örök meghatározás szerint –, az új forgalmista fogadta a vonatot. Piros tányérsapkával a fején, Ilona állt a peronon. Sebes Ferenc fűtő szeme mindjárt megakadt rajta. Fehér blúz volt a lányon, meg kék szoknya,

fekete papucscipó, hóna alatt, karjával a testéhez szorítva a zöld mezős indító-tárca. Szemét nem tudta levenni a lány blúzáról, formás mellei egyetlen ráncot sem engedtek rajta. Eszébe sem jutott, hogy egy pillanattal ezelőtt hiányolta elvesztett kollégáját, a következő másodpercekben az érzelmi szálak a szomorúságtól az izgalmas látványhoz ugrottak. Az élet nem áll meg egyetlen másodpercre sem, megy minden tovább, hiába a tragédia. A szív, a lélek talán érzékeli a bajt, de ott van jelen a továbbélés egyetlen lehetősége is.

Sebes Feri nézte a lányt, nem vette le róla a szemét, ahogy a mozdony elindult az állomásról. Áthaladtak egy sorompóval elzárt útatjárón, innen kezdve balra kanyarodott a sínpálya, már nem lehetett látni Becsi állomás épületét. Sebes megfogta a fogantyúban végződő, rövid nyelű lapátot és dobott a tűzre három lapát szenet. Aztán kikönyökölt az ablakon, tudta, hogy a vonat pár perc múlva a temetőhöz ér, amely egy közeli domboldalon terült el. A temetőt magas és terebélyes gesztenyefák övezték körbe. Régen biztos abból a meggondolásból ültették ezeket a fákat, hogy szép legyen a temető, a nagy fák nyugalmat árasztottak az oda kilátogató hozzátartozóknak, ismerősnek. Suggestívul azt a később bekövetkező, de vissza már nem fordítható folyamatot, itt nyugalom, örök béke lesz.

Hasonlóan, mint Kávásnál, itt is kint állt a temetőben a gyászolók sokasága. Mindjárt megállapítható volt, hogy többen vannak, mint ott voltak. Jól kivehető volt a kiásott sírgödör, a ravatal körül álló, egyenruhás vasutasok sora. A pályafelvigyázó mondta a búcsúbeszédet. Oldalra fésült ősz haját lengette a szél, de ezzel ő most nem törődött. Kiss János mozdonyvezető csökkentette a sebességet, és amint visszakapcsolt, bal kezét a mozdony sípjának függőkarjára tette és meghúzta. A fekete 325-ös mozdony önmagában is életre kelt. Gyászszínében, melyet állandóan viselt, de nem vették eddig komolyan, elnyújtva sípolt. Ezt a sípolást nem hagyta abba, csak fújta a gőzt, adta a keserű hangú, örök búcsúnak szánt, vas jajszavát. Kerekei csattogtak a sínek illesztésein, egyenletes, pontos ütemben, mintha a sípoláshoz pergő dobszólo vegyülne. Ellenbach Pálnak, a vasutasnak, az égi pályaudvarra bebocsátást kérve. A vonatot már rég nem lehetett látni, de a sípszó ott keringett a temető fái és a sírhantok között, még este is.

